ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1963

Vyhlásené: 18.07.1963 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

54

ZÁKON

z 9. júla 1963

o Československej akadémii vied

V období budovania vyspelej socialistickej spoločnosti a vytvárania predpokladov pre postupný prechod ku komunizmu jedným z hlavných činiteľov úspešného rozvoja spoločnosti je socialistická veda, ktorá, budujúc na pevnom základe vedeckého svetového názoru, marxizmu-leninizmu, preniká všetok spoločenský i hospodársky život; stáva sa bezprostrednou výrobnou silou a jednou z hlavných tvorivých zložiek ďalšieho vývoja spoločnosti a jeho plánovitého riadenia.

Plniac túto základnú úlohu, musí socialistická veda, úzko spätá so životom spoločnosti, sústreďovať svoje sily na hlavné úlohy vyplývajúce z potrieb hospodárskeho a kultúrneho rozvoja krajiny a usilovať sa o dosiahnutie najvyššej teoretickej a metodickej úrovne, komplexnosti a maximálnej efektívnosti vedeckovýskumnej práce. Týmto požiadavkám je potrebné prispôsobiť i náplň práce, organizačnú štruktúru a metódy činnosti vrcholnej vedeckej inštitúcie, Československej akadémie vied, ktorá vznikla prebudovaním národných vedeckých inštitúcií, t. j. Kráľovskej českej spoločnosti náuk, založenej v r. 1784, Českej akadémie vied a umení, Matice slovenskej, Slovenskej akadémie vied a umení a nadväzuje tak na pokrokové tradície českej a slovenskej vedy.

Národné zhromaždenie Československej socialistickej republiky sa preto uznieslo na tomto zákone:

Prvá hlava
Postavenie a úlohy Československej akadémie vied

§ 1

Československá akadémia vied (ďalej len „Akadémia“) je vrcholnou vedeckou inštitúciou Československej socialistickej republiky; rozvíja bádateľskú činnosť vo svojich vedeckých pracoviskách a ako svojich členov združuje najvýznamnejších vedeckých pracovníkov.

§ 2

(1) Úlohou Akadémie je starať sa o plánovitý rozvoj československej vedy a vykonávať vedecký výskum na svojich pracoviskách tak, aby výsledky vedeckovýskumnej práce plne slúžili výstavbe vyspelej socialistickej spoločnosti v Československej socialistickej republike. Pri plánovaní vedeckého výskumu a všetkej svojej činnosti Akadémia vychádza z cieľov hospodárskeho,

kultúrneho i politického rozvoja našej spoločnosti, určených Komunistickou stranou Československa; vedecký výskum zameriava tak, aby stálym rozvojom vedy napomáhal Komunistickej strane Československa, štátnym i hospodárskym orgánom a organizáciám i spoločenským organizáciám v ich činnosti, smerujúcej k uskutočneniu týchto cieľov a najmä i k sústavnému zvyšovaniu materiálnej a kultúrnej životnej úrovne pracujúcich.

(2) Pre splnenie týchto úloh Akadémia najmä

a) vytvára celkovú koncepciu rozvoja československej vedy v súlade s potrebami vývoja socialistickej spoločnosti;

b) rozvíja na najvyššej úrovni vedeckovýskumnú činnosť riešením základných, pre hospodárstvo a spoločnosť najdôležitejších teoretických problémov prírodných, technických a spoločenských vied a napomáha realizácii výsledkov tejto činnosti;

c) vypracúva návrhy štátnych plánov základného výskumu v oblasti prírodných, technických a spoločenských vied a predkladá ich vláde a Štátnej komisii pre rozvoj a koordináciu vedy a techniky;

d) koordinuje a kontroluje plnenie týchto plánov;

e) vedecky a metodicky usmerňuje základný výskum na vysokých školách a ostatných vedeckovýskumných pracoviskách tak, aby bol zameraný na najdôležitejšie úlohy v súlade so štátnym dlhodobým plánom rozvoja vedy a techniky, aby sa neustále zvyšovala ich úroveň a aby sa čo najúčelnejšie využívali všetky prostriedky;

f) pre potreby vedeckých pracovísk i pre potreby praxe vyhľadáva a vychováva, najmä v spolupráci s vysokými školami vysoko kvalifikovaných, ideologicky vyspelých a svojej socialistickej vlasti oddaných vedeckých pracovníkov a napomáha vysokým školám v ich pedagogickej činnosti;

g) zverejňuje výsledky svojej činnosti a napomáha popularizácii výsledkov vedeckého výskumu;

h) je vrcholným predstaviteľom československej vedy v zahraničí; organizuje a koordinuje vedecké styky s akadémiami vied a obdobnými vedeckými inštitúciami v zahraničí, najmä rozvíja spoluprácu s akadémiami vied socialistických krajín.

(3) Pre plnenie svojich úloh je Akadémia oprávnená vyžadovať v oblasti základného výskumu od vysokých škôl a ostatných vedeckovýskumných pracovísk potrebné informácie a dávať im podnety pre ich vedeckú činnosť a pre zlepšenie vzájomnej spolupráce; o tom treba upovedomiť nadriadený orgán vedeckovýskumného pracoviska. Akadémia môže podľa potreby dávať týmto pracoviskám, prípadne ich nadriadeným orgánom odporúčanie pre vykonanie vhodných opatrení; pracoviská, prípadne ich nadriadené orgány sú povinné odporúčanie prejednať a Akadémii oznámiť svoje stanovisko.

(4) Pre rovnaké účely je Akadémia oprávnená vyžadovať si potrebné informácie od štátnych a hospodárskych orgánov a organizácií i od spoločenských organizácií.

§ 3

(1) V zásadných vedeckých otázkach je Akadémia hlavným poradcom vlády a spolupracuje so Štátnou komisiou pre rozvoj a koordináciu vedy a techniky a so Štátnou plánovacou komisiou.

(2) Za svoju činnosť Akadémia zodpovedá priamo vláde; podáva jej každoročne o svojej činnosti správu.

§ 4

Akadémia je právnickou osobou. Správu národného majetku zvereného Akadémii vykonávajú v mene Akadémie jej organizačné útvary.

§ 5

(1) Organickou súčasťou Československej akadémie vied a súčasne najvyššou národnou a regionálnou vedeckou inštitúciou na Slovensku je Slovenská akadémia vied.

(2) Pôsobnosť, členstvo a vnútornú organizáciu Slovenskej akadémie vied upraví zákon Slovenskej národnej rady.

§ 6

Akadémia je oprávnená udeľovať vedecké hodnosti. Podrobnosti sú upravené osobitnými predpismi.

§ 7

K Akadémii môžu byť pridružené vedecké spoločnosti; o tom rozhoduje Prezídium Akadémie.

§ 8

Akadémia je oprávnená vydávať časopisy a neperiodické publikácie v odbore svojej činnosti a zriadiť na ten účel vydavateľský podnik.

Druhá hlava
Členovia Akadémie

§ 9

Členmi Akadémie sú:

a) riadni členovia-akademici, ktorými sa môžu stať vynikajúci československí vedci, ktorí sú oddaní socialistickej vlasti, obohatili vedu prácami zvlášť veľkého významu a aj inak prispievajú k výstavbe novej spoločnosti;

b) členovia korešpondenti, ktorými sa môžu stať vynikajúci československí vedci, ktorí sú oddaní socialistickej vlasti, obohatili vedu významnými prácami a aj inak prispievajú k výstavbe novej spoločnosti;

c) zahraniční členovia, ktorými sa môžu stať zahraniční vedci, ktorí obohatili vedu veľmi významnými vedeckými prácami slúžiacimi pokroku ľudstva;

d) čestní členovia, ktorými sa môžu stať tí, ktorí obohatili vedu prácami svetového významu alebo sa zvlášť zaslúžili o vlasť a socializmus či o pokrok ľudstva.

§ 10

Členstvo v Akadémii sa nadobúda voľbou, ktorú vykonáva valné zhromaždenie členov Akadémie a potvrdzuje vláda.

§ 11

(1) Akademici a členovia korešpondenti sú povinní tvorivým spôsobom pracovať vo svojich vedných odboroch, napomáhať realizácii výsledkov vedeckého výskumu, zúčastňovať sa na činnosti Akadémie, plniť úlohy, ktoré im Akadémia uložila, ako aj svedomite vykonávať funkcie, na ktoré boli povolaní.

(2) Akademici a členovia korešpondenti majú pravidelnú mesačnú odmenu; jej výšku ustanoví vláda.

§ 12

Člen Akadémie stráca členstvo uznesením valného zhromaždenia, ak sa spreneveril vlasti, veci mieru a socializmu alebo ak bol odsúdený na trest straty čestných titulov a vyznamenaní; uznesením valného zhromaždenia môže byť pozbavený členstva aj vtedy, ak sústavne a bez náležitého dôvodu neplní úlohy vyplývajúce z jeho členstva v Akadémii (§ 11 ods. 1).

Tretia hlava
Orgány Akadémie

§ 13

(1) Vrcholným orgánom Akadémie je valné zhromaždenie členov Akadémie.

(2) Valné zhromaždenie

a) rozhoduje o zásadných otázkach týkajúcich sa úloh Akadémie a o zásadných organizačných otázkach, najmä o vnútornej štruktúre Akadémie, prejednáva zprávu Prezídia Akadémie o činnosti Akadémie, určuje hlavné smery činnosti a ďalšieho rozvoja Akadémie a na návrh Prezídia určuje, pre ktoré vedné odbory majú sa zriadiť vedecké kolégiá;

b) na návrh Prezídia Akadémie volí členov Akadémie, na návrh Prezídia rozhoduje aj o zániku členstva v Akadémii podľa § 12;

c) na návrh Prezídia Akadémie volí a odvoláva členov Prezídia Akadémie.

(3) Na rozhodovanie vecí uvedených v odseku 2 sa valné zhromaždenie schádza spravidla raz za rok. Zvoláva ho Prezídium Akadémie; môže naň prizvať i osoby, ktoré nie sú členmi Akadémie, najmä predsedov vedeckých kolégií, ako aj vedúcich vedeckých pracovísk Akadémie a iných ich vedeckých pracovníkov. Hlasovacie právo na valnom zhromaždení majú iba členovia Akadémie.

(4) Prezídium Akadémie môže podľa potreby zvolať zasadanie valného zhromaždenia aj na prejednanie závažných vedeckých, prípadne iných otázok alebo pri významných príležitostiach. Na také zasadanie pozýva Prezídium Akadémie spravidla okrem členov Akadémie i širší okruh pracovníkov Akadémie a iných osôb, ktoré podľa povahy zasadania môžu svojimi znalosťami a skúsenosťami prispieť k jeho úspešným výsledkom. Na takých zasadaniach sa nerozhoduje hlasovaním.

§ 14

(1) Stálym ústredným riadiacim orgánom Akadémie je Prezídium Akadémie, ktoré tvorí predseda Akadémie, podpredsedovia Akadémie, hlavný vedecký sekretár Akadémie, prípadne jeho zástupcovia a ďalší členovia Akadémie. Členov Prezídia Akadémie volí na dobu 4 rokov valné zhromaždenie, ktoré vždy určí aj počet podpredsedov Akadémie, prípadne počet zástupcov hlavného vedeckého sekretára Akadémie, ako aj počet ďalších členov Prezídia Akadémie. Voľbu členov Prezídia Akadémie potvrdzuje vláda.

(2) Za predsedu Akadémie a jeho podpredsedov môžu byť zvolení iba akademici.

(3) Ak treba vykonať voľbu člena Prezídia Akadémie pred uplynutím funkčného obdobia, volí ho valné zhromaždenie len na zvyšok tohto obdobia.

(4) Prezídium Akadémie zodpovedá za svoju činnosť valnému zhromaždeniu.

(5) Pôsobnosť Prezídia bližšie vymedzia stanovy Akadémie.

§ 15

(1) Prezídium Akadémie môže poveriť jednotlivých svojich členov obstarávaním určitých činností; najmä poveruje podpredsedov Akadémie starostlivosťou o koordináciu a komplexnosť prác v určitých oblastiach vedeckého bádania. Pre obstarávanie určitých činností môže Prezídium Akadémie zriaďovať aj komisie a iné pomocné orgány.

(2) Členovia Prezídia Akadémie poverení určitou činnosťou podľa odseku 1 sú za výkon tejto činnosti zodpovední Prezídiu Akadémie, podávajú mu o nej zprávy a predkladajú mu podľa potreby svoje návrhy. Obdobné platí o komisiách a iných pomocných orgánoch, zriadených podľa odseku 1.

§ 16

(1) Základnými ideovými a vedeckými orgánmi pre jednotlivé vedné odbory sú vedecké kolégiá Akadémie, zložené z členov Akadémie, riaditeľov (vedúcich) a iných pracovníkov vedeckých pracovísk Akadémie, pracovníkov vysokých škôl a ďalších vedeckých, technických a hospodárskych pracovníkov, prípadne aj iných vynikajúcich odborníkov.

(2) Predsedu a ostatných členov vedeckého kolégia vymenúva a odvoláva Prezídium Akadémie, ktoré riadi ich činnosť a ktorému kolégia zodpovedajú.

(3) Pôsobnosť kolégií bližšie vymedzia stanovy Akadémie.

§ 17

Orgány i funkcionári Akadémie a ich pracovísk sústavne vytvárajú podmienky pre širokú účasť pracovníkov Akadémie na riadení vedeckej práce. Zásadné otázky, týkajúce sa určitého vedeckého pracoviska, prejednávajú orgány Akadémie spravidla za účasti riaditeľa (vedúceho), prípadne ďalších pracovníkov príslušného pracoviska a zástupcov spoločenských organizácií.

§ 18

Správnu, hospodársku a organizačnú agendu Akadémie obstaráva výkonný aparát, ktorý zriaďuje Prezídium Akadémie.

Štvrtá hlava
Vedecké pracoviská Akadémie

§ 19

(1) Strediskami vedeckovýskumnej činnosti Akadémie sú jej vedecké pracoviská, ktoré rozvíjajú na najvyššej úrovni vedeckovýskumnú činnosť v príslušnom vednom odbore, úzko spolupracujú s vysokými školami a ostatnými vedeckovýskumnými pracoviskami, podieľajú sa na vedeckopopularizačnej a kultúrno-politickej činnosti a prispievajú k realizácii výsledkov vedeckovýskumných prác. Postup pri zriaďovaní a zrušovaní vedeckých pracovísk Akadémie upravuje osobitný zákon.

(2) Na čele pracoviska je riaditeľ (vedúci), ktorý riadi všetku činnosť pracoviska a zodpovedá za ňu Prezídiu Akadémie.

(3) Riaditeľ (vedúci) vedeckého pracoviska je povinný vytvárať podmienky pre širokú účasť všetkých pracovníkov na riadení vedeckej práce pracoviska (§ 16); za tým účelom aj prejednáva

všetky dôležité otázky vo svojom poradnom orgáne (ústavnej rade) a úzko spolupracuje so spoločenskými organizáciami pôsobiacimi na pracovisku.

§ 20

(1) Povinnosťou vedeckých pracovníkov Akadémie je v súlade s plánmi vedeckovýskumných prác tvorivým spôsobom usilovať sa o čo najúčinnejšie riešenie teoreticky závažných a pre prax dôležitých vedeckých problémov, aktívne vedecky pracovať, neustále rozvíjať svoje teoretické znalosti i praktické skúsenosti, politicky sa vzdelávať, opierať sa pri svojej činnosti o kolektív spolupracovníkov; sú aj povinní zúčastňovať sa na vedeckoorganizačnej práci na svojom pracovisku.

(2) Povinnosťou riaditeľa (vedúceho) vedeckého pracoviska Akadémie je vytvárať podmienky pre to, aby každý vedecký pracovník mohol v rámci uložených úloh na svojom pracovisku plne rozvíjať svoje tvorivé schopnosti a zvyšovať svoju vedeckú kvalifikáciu.

(3) Práva a povinnosti pracovníkov vedeckých pracovísk Akadémie upravia pracovné poriadky pracovísk.

Piata hlava
Záverečné ustanovenia

§ 21

Podrobnejšiu úpravu organizácie, vnútorných pomerov Akadémie a právneho postavenia jej orgánov a organizačných útvarov obsahujú stanovy Akadémie, na ktorých sa uznáša valné zhromaždenie členov Akadémie a ktoré schvaľuje vláda.

§ 22

Zrušuje sa zákon č. 52/1952 Zb. o Československej akadémii vied v znení zákona č. 53/1957 Zb. a vládne nariadenie č. 91/1952 Zb., ktorým sa vykonáva zákon o Československej akadémii vied.

§ 23

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.